

De eerste jaren van het wielrennen in Zevenbergen

Inleiding

Het rijwiel is de uitkomst van eeuwenlange pogingen van de mens om zich op een gemakkelijke manier op land op eigen kracht voort te bewegen. In de negentiende eeuw ontstaat de loopfiets, een houten constructie waarop de bestuurder kan zitten en zich met de benen afzet tegen de grond om vooruit te komen. Een volgende stap in de ontwikkeling is de vélompède, een metalen constructie met een groot voorwiel en een klein achterwiel. Met trappers verbonden aan het grote voorwiel zet de bestuurder het gevaarte, vaak machine genoemd, in beweging. Over de vélompède in Zevenbergen is geen informatie gevonden. In 1883 richten in Nederland liefhebbers van zo'n machine de Nederlandsche Vélompédisten Bond op. Zij houden nog vast aan het woord vélompède, ondanks adviezen om het nieuwe woord *rijwiel* te gebruiken. In 1885 ontstaat uit deze bond de Algemeene Nederlandsche Wielrijders Bond (ANWB). Binnen de bond ontwikkelen zich in de loop der jaren twee stromingen: de toeristen en de renners. De belangen en de cultuur van deze twee groepen zijn in 1898 zo uiteen gelopen, dat de renners uit de bond worden gezet en een eigen onderkomen oprichten, de Nederlandsche Wielerbond (NWB).

De ontwikkeling van het rijwiel gaat door en in 1885 ontstaat in Engeland de *safety*, een rijwiel zoals we dat nu nog kennen: wielen van gelijke grootte, aandrijving met een ketting, pedalen en assen op kogellagers. Eerst nog op volle rubberbanden, kort daarop vanaf 1888 met luchtbanden. Al snel verschijnt de *safety* ook in Nederland op de markt. Dan is er ondertussen ook een alternatieve benaming voor rijwiel ingeburgerd: fiets, een woord waarvan de herkomst nog steeds een raadsel is. Inwoners van Zevenbergen die het regionale dagblad *De Grondwet* lezen, treffen vanaf 1894 advertenties aan voor dit moderne rijwiel. Zij zijn te koop bij de firma De Wit in Roosendaal.

Liefhebbers
VAN
Wielrijden!

Wilt U een goed en vertrouwd Rijwiel kopen? Koopt dan bij iemand, die eenigsinds met het vak bekend is en de kwaliteit van het materieel kan beoordeelen; die zelf in staat is Rijwielen te repareren, te lakken en te vernikkelen.

Aanbevelend
J. DE WIT,
Varkensmarkt — Roosendaal.

Die er vooral op na houdt de **Cycles Papillon**, de **Humber** en andere goede soorten, met een jaar garantie. Alles nieuw model, Prijscurant gratis.

*De eerste advertentie voor een rijwiel
in het dagblad De Grondwet van 17 juni 1894.*

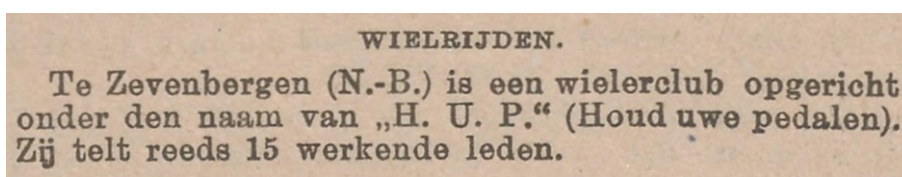
Kort daarna krijgt de firma De Wit concurrentie van nog twee aanbieders in Roosendaal. Het rijwiel is aan een opmars begonnen, ook in Zevenbergen. In 1895 zouden er hier tien rijwielen zijn geweest. Dat aantal groeit gestaag mede doordat ook in Zevenbergen rijwielen verkocht gaan worden. Jan van Meer opent eind van de eeuw in de Molenstraat een winkel waar hij fietsen en motoren verkoopt.¹

De populariteit van het rijwiel in Zevenbergen leidt in 1897 tot de oprichting van de wielierclub Houd Uwe Pedalen, afgekort HUP. Kort daarna komt er een tweede vereniging met de naam Sempre Avanti. In Zevenbergschen Hoek richten enkele bewoners de vereniging Wielierclub Voorwaarts op en in Langeweg krijgt de wielierclub de naam Stuur Recht. Al deze clubs zijn geen lang leven beschoren. Het zijn vooral gezelligheidsverenigingen, die bij mooi weer in de omgeving toeren, waarbij onderweg en na afloop het glas wordt geheven. De clubs hebben een stamcafé waar men elkaar wekelijks treft, met of zonder rijwiel.

Het vervolg van dit artikel zal gaan over de eerste jaren van het wielrennen en wielierclubs in de gemeente Zevenbergen.

Wielierclub HUP

Een klein bericht in een landelijk dagblad in augustus 1897 maakt melding van de oprichting in Zevenbergen van een wielierclub met de naam Houd Uwe Pedalen. Hiermee is het de eerste club in Zevenbergen van moderne sporten die sinds de tweede helft van de negentiende eeuw in Nederland zijn geïntroduceerd. Er zijn al vijftien werkende (actieve) leden. De vereniging heeft een liberaal karakter. Zo speelt religie geen rol.

*Bericht in het dagblad Het nieuws van den dag van 25 augustus 1897,
over de oprichting van de club HUP.*

Meteen na de oprichting organiseert de club op zondag 26 september 1897 wedstrijden aan de Achterdijk², waar een grote schare toeschouwers aanwezig is. Aankomst en vertrek zijn bij café Tivoli. Pastoor Jansen schrijft in zijn rijmchroniek:

26 sept. Zondag

Een wielierwedstrijd was het heden,

Er werd uit alle kracht gereden,

Maar ook de kunst kwam tot haar recht.

En duizenden getuigen waren

Aan d'Achterdijk, om 't Spel te aanstaren,

Tot de overwinning was beslecht.

¹Jan van Meer is de zoon van de gemeentearchitect Arnoldus van Meer en woont in het huidige pand Molenstraat 18. Schuin aan de overkant heeft hij een winkel en werkplaats, daar wonen ook zijn ouders. Hij verkoopt en herstelt rijwielen en motoren en is lid van de harmonie Euterpe. In 1912 vertrekt hij met zijn gezin naar Baarle-Nassau en vestigt zich daar als horlogemaker.

²Volgens het boekje *Reiswijzer* van de ANWB uit 1913 is de Achterdijk een goede *grintweg* om te fietsen, die beter berijdbaar is dan de *keiweg* van Zevenbergen naar de Drie Hoefijzers. Ook de wegen tussen Zevenbergen en Leur en die langs de Roode Vaart, waar ook wedstrijden worden gehouden, zijn volgens dit boekje *grintwegen*.

*De Zondag had veel Protestanten
Weerhouden van die drukke pret.
Toch kwamen daar van alle kanten
De Katholieken aangezet.
Besluit: Als 't weer gebeuren mag,
Dan kiezen wij een Heiligendag!*

Naast serieuze wedstrijden staan ook lachnummers op het programma om het publiek te vermaken, zoals 100 m. langzaam rijden en fietsen met hindernissen. Alle prijzen gaan naar deelnemers buiten Zevenbergen, mede veroorzaakt door een val van de plaatselijke favoriet Henk Driedonks.

Vol enthousiasme gaat de club het nieuwe seizoen 1898 in met een wedstrijd op de weg Zevenbergen - Leur, op 19 mei, Hemelvaartsdag. Op het programma staan:

- 20 km met gangmaking om de Grand Prix de HUP, een gouden medaille
- 10 km zonder gangmaking om de Kroningsprijs, een kunstvoorwerp van 25 gulden
- 4 km voor junioren om de Tivoliprijs, een zilveren medaille.

De Zevenbergse jeugd deelt niet in de prijzen op de 4 km. Jongens uit Bergen op Zoom, Tilburg en Oosterhout verdelen de buit. Zevenbergen heeft meer succes op de 20 km met gangmaking. De renners rijden van de Leurse molen naar Zevenbergen, dan naar Leur en dan terug naar de molen. Winnaar is Henk Driedonks. Op de 10 km wint Henk de derde prijs. Enkele rijders maken een flinke smak tegen de grond. Twee raken met elkaar in de knoop en de ander rijdt na de eindstreep in op het publiek. Na afloop van de wedstrijden begeven renners, juryleden en toeschouwers zich naar Zevenbergen, waar harmonie Euterpe gereed staat om het gezelschap naar het clublokaal te begeleiden. Daar worden de prijzen uitgereikt, toespraken gehouden en gefeest. Dat laatste is een niet te onderschatten functie van sportverenigingen in het algemeen uit die tijd. Gezellig bij elkaar komen in het café was voor de mannen belangrijk.

De winter van 1898/1899 sluit men in april 1899 af met een vrolijke avond in hotel De l'Ancre bij Tholenaar in de Kerkstraat, waar de cabaretier Abraham de Winter het publiek vermaakt.

Daarna begint het wielerseizoen 1899 met op Hemelvaartsdag een rit naar Tholen.

Enkele mannen schuwen het grote werk niet en maken met Pinksteren een meerdaagse toer vanuit Maastricht terug naar Zevenbergen. Zij nemen eerst de trein naar het zuiden, om dan via België naar huis te rijden.

*De mannen van de tocht vanuit Maastricht naar Zevenbergen.
Bron archief Heemkunde kring Willem van Strijen.*

De plaats van de jaarvergadering in augustus, nu bij hotel Dolk op de Markt³, benadrukt nog eens de ongebondenheid van de club. De ene keer vergadert men bij een katholieke cafébaas, de andere keer bij een protestante.

Eveneens in augustus organiseert de club een optocht met versierde en verlichte fietsen. Een jury bestaande uit belastingambtenaar A. Seipgens⁴, Hendrik van Meer, broer van rijwielhandelaar Jan van Meer en directeur van timmerfabriek De Toekomst en de rijksveearts Piet den Ouden, gehuwd met een dochter van Seipgens en zwager van Hendrik van Meer, beoordeelt de creativiteit van de deelnemers. De gelukkigen die een prijs ontvangen zijn Leo Seipgens, zoon van de juryvoorzitter en Jan van Hooft.

Enkele dagen later is er op een vrijdagavond een wedstrijd waarbij een Rotterdamse renner opbotst tegen een jongen, waarna beiden gewond raken.

Hierna wordt het enige tijd stil rond de club. Pas in de zomer van 1901 komen plannen naar buiten voor een wedstrijd op de provinciale weg Zevenbergen - Roodevaart, op zondag 19 september. Groot is de teleurstelling wanneer het bestuur van de provincie dit niet toestaat, ter voorkoming van ongelukken. De provincie gaat nog verder en kondigt een algeheel verbod af voor wielervedstrijden op provinciale wegen. Om niet roemloos ten onder te gaan komen de leden in vergadering bijeen en besluiten voor de komende tijd diverse activiteiten te ondernemen. Zo wil men iedere dinsdagavond bijeenkomen in het stamcafé, een bijeenkomst die men sociëteit noemt, men denkt over een toertocht met de hele club en lid Pieter van der Kemp kondigt aan om in zijn eentje binnen vijf uur van Zevenbergen naar 's-Hertogenbosch en terug te rijden. Alleen van het laatste plan is bekend dat het is uitgevoerd. Op zondag 6 oktober 1901 om acht uur vertrekt hij uit Zevenbergen en om 12:52 uur is hij terug. Bij de huldiging krijgt hij uit handen van de president van de club, de jonge arts Willem de Lint⁵, een zilveren medaille ter waarde van vijf gulden.

Enkele dagen later komt de nieuwe burgemeester J. Pillot naar Zevenbergen en hij wordt met een feestelijke optocht door het dorp gevoerd. De optocht is vooral samengesteld uit vertegenwoordigers van het Zevenbergse culturele leven, waaronder de sportverenigingen HUP met een versierde automobiel, de fietsclub Sempre Avanti en de IJclub.

De initiatieven die de vereniging hadden moeten doen opveren, blijken niet te functioneren. In augustus 1902 valt het doek en ontbinden de resterende leden de vereniging wegens gebrek aan belangstelling. Nog eenmaal proberen enkele enthousiastelingen de club in 1905 tot leven te roepen met een feestavond in de zaal van Jan Bouwmeester.⁶ Tevergeefs.

Wielersclub Sempre Avanti

Deze vereniging dankt haar grootste bekendheid aan een foto die is gepubliceerd in 1972 in een boekje over Zevenbergenaren. De auteur B. de Heer lukte het toen om bijna alle namen van de personen op die foto te achterhalen. Die namen geven een duidelijke indicatie dat de leden van Sempre Avanti vooral katholieke middenstanders en ambachtslieden zijn.

De vereniging is waarschijnlijk opgericht met een steuntje in de rug van de pastoor als reactie op de neutrale vereniging HUP. Het eerste te achterhalen bericht over de vereniging dateert van november 1899 en informeert de lezers van de regionale krant *De Grondwet* over een

³Het huidige Van der Hooft.

⁴Het dagblad *De Grondwet* van 3 augustus 1899 noemt hem A. Seipgens. In Zevenbergen staat geen A. Seipgens geregistreerd in de bevolkingsregisters. Aangenomen is dat het gaat om Franciscus Arsenius Hubertus Seipgens, rijksontvanger.

⁵Willem (1870 - 1951) is de zoon van de arts Meeuwis de Lint en werkzaam in de praktijk van zijn vader op de Markt, naast het stadhuis.

⁶Jan Bouwmeester heeft een koffiehuis aan de Zuidhaven naast huis Steeland.

soiree amusante in het koffiehuis van Jan Bouwmeester. De vereniging lijkt vooral een gezelligheidsvereniging, hetgeen blijkt uit de toertochten die men maakt en uit de soort rijwielen op de foto uit 1905. Daarop staan er maar drie met een racestuur. Favoriete tochtjes in die jaren zijn die over Leur, Etten, Oudenbosch, Standdaarbuiten, of omgekeerd, en dan weer terug naar het café. Wanneer de genoemde foto inderdaad uit 1905 is, dan is dit ook meteen het laatste levensteken van de vereniging.

*Leden van de fietsclub Sempre Avanti in 1905.
Herkomst boek Zevenbergen in oude ansichten, van B. de Heer.*

De namen van de personen op de foto zijn overgenomen uit het boekje van B. de Heer en aangevuld, voor zover bekend, met geboortedatum, overlijdensdatum en beroep.

Zittend van links naar rechts:

- Kees Clarijs, Zevenbergen 15-12-1882 - 's-Hertogenbosch 26-9-1967, timmerman
- Jan van Hooft, Zevenbergen 26-8-1877 - Zevenbergen 9-7-1956, rijwielhersteller.
- Jan van Boxel, Zevenbergen 1-9-1883 - Breda 19-6-1950, metselaar
- onbekende persoon, schildersknecht bij de firma Jaquet

Staan van links naar rechts:

- Johan Timmermans, Zevenbergen 19-4-1880 - Zevenbergen 23-2-1945, tuinier
- Pius van Meel, Zevenbergen 21-6-1871 - Zevenbergen 10-11-1911, kleermaker
- Jan Bouwmeester, 11-3-1876, Zevenbergen - Zevenbergen 21-9-1952, herbergier
- commies Schrauwen, van hem zijn geen gegevens bekend
- Nares (Bernardus) Vissers, Zevenbergen 30-5-1866 - Zevenbergen 29-3-1932, kruidenier
- Piet Huijsmans, Zevenbergen 5-6-1869 - Zevenbergen 14-2-1951, herbergier, landbouwer
- Willem van de Noort, Zevenbergen 28-8-1870 - Zevenbergen 5-3-1941, bakker
- Jan Clarijs, Zevenbergen 11-5-1876 - Zevenbergen 28-5-1941, metselaar
- Casper Officier, Oude-Tonge 25-8-1856, overlijden onbekend, wagenmaker
- Toon van den Braak, Tilburg 29-5-1884 - Nijmegen 10-8-1957, smid bij Staats Spoor in Roosendaal

Wielierclub Voorwaarts in Zevenbergschen Hoek

Over deze vereniging is alleen iets bekend uit de jaren 1901 en 1902 en dan vooral over plannen om wedstrijden te organiseren. Van slechts een wedstrijd is bekend dat deze daadwerkelijk is gehouden. Het is een wedstrijd op zondag 11 augustus 1901, die men zelfs het predicaat *internationaal* geeft. Er zijn prijzen te verdienen tot 20 gulden. De deelnemers kunnen inschrijven bij J. Melissen in Slikgat. De wielerbond verbiedt haar leden om deel te nemen aan de wedstrijd. De Rotterdamse amateurrenner Leo Knoops doet dat wel, wint ook een geldprijs, waarna de bond hem schorst voor zes maanden en tot professional verklaart.

Fietsgezelschap Stuurt Recht en veldslag in Slikgat

Deze vereniging is voor het eerst in het nieuws in december 1902 wanneer op haar feestavond diverse leden met komische sketches de bezoekers amuseren. Twee jaar later is er een heuse wedstrijd in Slikgat. Weliswaar georganiseerd door de vereniging Velocitas uit Princenhage, wat echter geen beletsel vormt voor de leden van Stuurt Recht om met de meeste prijzen naar huis te gaan.

Op woensdag 29 juni 1904, de gedenkdag van de apostelen Petrus en Paulus, organiseert de vereniging Stuurt Recht zelf een wielerfeestijn. Het programma vermeldt onder meer langzaamrijden, ringsteken en vogelpikwerpen. Uit omliggende plaatsen is veel volk naar Slikgat getrokken, dat al snel ook de cafés weet te vinden. waar het steeds rumoeriger wordt. Op een gegeven moment vliegen de stoelen door de lucht, wordt buiten gevochten en bewapenen heethoofden zich, om elkaar te lijf te gaan, met boonstaken, harken en schoffels, ontvreemd uit tuintjes en schuurtjes,. Er vormen zich twee groepen, de arbeiders en boerenknechten uit Slikgat en de stadse Zevenbergenaren. De plaatselijke veldwachter die alleen de sabel als gewelddsmiddel heeft, roept de hulp in van de bewapende marechaussee uit Zevenbergen. Die poogt de mannen uit Zevenbergen te overreden naar huis te gaan, wat tot dovemansoren is gericht. De gerechtsdienaren raken ingesloten, worden bekogeld met alles wat los en vast zit en lossen waarschuwingsschoten. Dan wordt er op de benen gericht. Enkelen raken door sabel en kogels gewond, waarvan landbouwerszoon Michiel Schneijderberg dodelijk. Een pater uit het klooster kan nog geestelijke bijstand verlenen, waarna de man overlijdt, 25 jaar oud.⁷

Een maand later staan elf personen terecht voor de rechtbank in Breda. Het zijn:

- Petrus van der Veeken, 16 jaar, landbouwersknecht uit Zevenbergen
- Frans Alleman, 21 jaar, smid uit Zevenbergen
- Hendrik Verkooijen, 23 jaar, arbeider uit Slikgat
- Adriaan Stoop, 22 jaar, arbeider uit Zevenbergen
- Adriaan van der Veeken, 21 jaar, schoenmaker uit Zevenbergen
- Piet Kapteijn, 25 jaar, arbeider uit Terheijden
- Toon Rovers, 19 jaar, arbeider uit Terheijden
- Piet Rovers, 20 jaar, arbeider uit Terheijden
- Kees Stoop, 28 jaar, zonder beroep uit Slikgat
- Jan van de Noort, 25 jaar, bakker uit Zevenbergen
- Kees Vermeulen,. 27 jaar, arbeider uit Slikgat.

Op 23 augustus doet de rechter uitspraak en veroordeelt Jan van de Noort en Kees Vermeulen tot drie maanden celstraf en de overige beklaagden tot acht dagen opsluiting. Daarna is nooit meer iets vernomen van de de wielierclub Stuurt Recht.

⁷De overlijdensakte in Zevenbergen bevat als overlijdensdatum 29 juni voormiddag. Dat moet zijn namiddag. In de akte staat als beroep van de vader landbouwer, terwijl het bevolkingsregister 1894 - 1912 als beroep arbeider vermeldt. Het gezin woont aan de Uilendijk.

Ook bij de clubs in Zevenbergen en Zevenbergischen Hoek kwijnt het enthousiasme langzaam weg en zo is de foto van Sempre Avanti voor lange tijd het laatste levensteken van wielclubs in de gemeente.

In het voorjaar van 1912 wordt er in Zevenbergen een niet door de wielerbond erkende wedstrijd georganiseerd. Voor de Zevenbergse renners Bastiaan de Jong en Willem Tholenaars, die ondanks waarschuwingen van de bond toch meedoen, betekent het enkele weken schorsing door de bond.

Het wielrennen op de weg in het algemeen komt vanaf 1905 in zwaar weer. Nadat de provincie Noord-Brabant in 1901 al moeilijk had gedaan, gaat nu ook de landelijke overheid snelheidswedstrijden⁸ op de weg verbieden, tenzij er uitdrukkelijk goedkeuring voor wordt gegeven. Het gevolg is dat het wielrennen op de weg in Nederland tot na de Tweede Wereldoorlog een problematische tijd zal doormaken en het rijden op de baan juist een bloeitijd zal beleven.

De eerste Zevenbergse wielrenners

Waren de wielclubs in de gemeente Zevenbergen vooral gezelligheidsverenigingen, dat heeft niet belet dat een aantal Zevenbergse mannen zich nadrukkelijk op wielervedstrijden heeft gemanifesteerd. De bekendste van hen is Cees van Hooft, die als renner zich kon meten met de besten in het land. De wieljournalist George Hogenkamp neemt in zijn boek *Een Halve eeuw wielersport* uit 1916 dan ook een fraaie foto op van Cees met zijn fiets, een Rover, een bekend merk uit die tijd.

Ter afsluiting volgt hierna informatie over de eerste Zevenbergse wielrenners, te beginnen met Cees van Hooft.

*Cees van Hooft met zijn Rover baanfiets.
Herkomst boek Een halve eeuw wielersport,
George Hogenkamp, 1916.*

⁸Ook voor auto's en motoren.

Cees van Hooft

Cornelis Johannes Adrianus van Hooft (1884 - 1958), heeft wedstrijden gereden in de periode 1910 - 1913. Cees rijdt zowel op de baan als op de weg. In 1910 doet hij mee aan de Toer door Nederland. In 1913 behoort hij tot de 55 deelnemers die strijden om het kampioenschap van Nederland op de weg. Hij wordt vijfde. Baanwedstrijden rijdt hij op de banen van Amsterdam, Scheveningen, Bergen op Zoom en Helmond.

De ouders van Cees, Cornelis van Hooft en Maria van Boxel wonen in de Langenoordstraat/hoek Dijkstraat. Vader is rietdekker. Na de lagere school leert Cees het vak van bankwerker. Als hij twintig jaar oud is gaat hij buiten Zevenbergen werken, eerst in Delft, daarna in Asten en Heerlen. In augustus 1908 vertrekt hij naar Amsterdam om er fijnmechanica te studeren aan de MTS⁹. Daar komt hij in aanraking met de wielersport en wordt lid van de Amsterdamsche Sportclub Olympia. In 1912 komt hij terug naar Zevenbergen en vestigt zich als rijwielhersteller op het adres van zijn ouders in de Langenoordstraat¹⁰. Hij rijdt nu wedstrijden als lid van de Rotterdamse vereniging De Pedaalridders. Zijn laatste wedstrijd is in 1913, een koppelwedstrijd over 50 km op de baan in Helmond, samen met plaatsgenoot Willem Tholenaars.

Cees huwt in 1916 en vestigt zich dan als horlogemaker aan de Zuidhaven. Zijn broer Jan blijft nog enkele jaren als rijwielhersteller actief in de Langenoordstraat, om in 1919 de zaak over te brengen naar de Noordhaven, waar hij rijwielen en motoren verkoopt en auto's verhuurt. Tot zijn overlijden in 1956 blijft Jan daar werkzaam.¹¹

Henk Driedonks

Henk is geboren in Standdaarbuiten in 1872. Hij is lid van de vereniging HUP en rijdt in 1896, 1897 en 1898 diverse wedstrijden op de weg en op de wielerveenbanen in Tilburg en Den Haag. In 1899 verhuist hij van Zevenbergen naar Breda. Zijn hoofdberoep is verzekerings-inspecteur, daarnaast blijft wielrennen zijn hobby. Hij fungeert als jurylid bij wedstrijden en wordt directeur van de wielerveenbaan in Breda. In 1903 is hij lid van het Algemeen Bestuur van de NWB. Ook in Rotterdam, waarnaar hij in 1919 verhuist, wordt hij directeur van een wielerveenbaan.

Pieter van der Kemp

Pieter is geboren in Sas van Gent in 1881 en komt met zijn ouders in 1899 naar Zevenbergen, waar zijn vader is benoemd tot kantonrechter. Het gezin woont in de Stationsstraat¹². Pieter vertrekt al snel voor een jaar naar Amsterdam en het is mogelijk dat hij daar in aanraking is gekomen met de wielersport. De grootste heldendaad van Pieter is zijn solorit van Zevenbergen naar Den Bosch en terug op 8 oktober 1901. Ook zijn uitslagen van hem bekend op de wielerveenbaan in Breda. Na diverse omzwervingen via Zierikzee, Alkmaar en Utrecht komt hij in 1908 weer bij zijn ouders, die in 1905 naar Teteringen zijn verhuisd, vanwege de benoeming van zijn vader tot rechter in Breda. Pieter is nu gymnastiekonderwijzer.

Joost de Wit

Geboren in 1882, doet in 1902 samen met Pieter van der Kemp mee bij de junioren op de wielerveenbaan in Breda.

⁹Er is in die tijd in Noord-Brabant nog geen Middelbaar Technisch Onderwijs.

¹⁰Het boekje *Reiswijzer* van de ANWB uit 1912 vermeldt het adres Lange Noordstraat 655.

¹¹De bevolkingsregisters van Zevenbergen tot 1912 geven geen informatie over verblijf van Jan buiten Zevenbergen, noch over zijn beroep. Diverse berichten duiden erop dat Jan en Cees als knecht bij Jan van Meer het vak hebben geleerd en in 1912 de zaak van Jan van Meer hebben overgenomen en voortgezet in de Langenoordstraat.

¹²De woning waarin daarna Joannes Kock zich als arts vestigt. Later heeft zijn zoon Anton Kock er zijn doctorspraktijk.

Huijsmans

In 1907 rijdt Huijsmans zich in de prijzen in Zundert. Zijn voornaam is niet bekend. In de wedstrijd Zundert - Rucphen en terug wordt hij achter twee Belgen derde en wint daarmee vijf gulden. Dat was toen de helft van een weekloon van een arbeider op de suikerfabriek.

Cees Sweere

Pech heeft in 1909 Cees Sweere. Hij doet mee aan de eerste rit van de wedstrijd Dwars door Noord-Brabant, die gaat van Den Bosch naar Bergen op Zoom. De organisator van deze wedstrijd is het sportblad *Het Rijwiel*, waarvan Henk Driedonks de uitgever is. Cees valt in Breda van zijn fiets, doordat een hond naar zijn been springt. Gewond valt hij uit. Later heeft hij een café in de Stationsstraat.

Adriaan Lambregts

Adriaan is geboren in 1888 op Calishoek. In de wedstrijd waarin Cees Sweere valt, wint Lambregts bij de nieuwelingen. Een jaar later rijdt hij bij de amateurs in de Toer door Noord-Brabant. In de eerste rit van Den Bosch naar Bergen op Zoom wordt hij vijfde en in de tweede rit die in de omgeving van Breda wordt gereden komt hij als achtste binnen. Dat levert hem een zevende plaats op in de totaaluitslag. In 1911 rijdt hij op de wielervedbaan in Scheveningen.

Willem Tholenaars

Geboren in 1891. In 1909 doet hij mee aan de wedstrijd Dwars door Noord-Brabant en in 1912 wint hij bij de nieuwelingen de wedstrijd Toer door Noord-Brabant. Die overwinning levert hem een gouden horloge en een lauwerkrans op. In 1913 wordt hij elfde op de Nederlandse kampioenschappen op de weg. Zijn laatste bekende wedstrijd is in Helmond, waar hij in augustus 1913 samen met Cees van Hooft een koppelkoers rijdt over 50 km.

Bastiaan de Jong

Geboren in 1893, komt in 1912 voor in de uitslag van de nieuwelingen in de Toer door Noord-Brabant.

Tot slot

De speurtocht naar de eerste jaren van het wielrennen in Zevenbergen heeft een aardig beeld opgeleverd van de introductie van de wielersport, de clubs en de renners. Dat betekent niet dat het beeld volledig is. Ook zijn er nog vragen onbeantwoord gebleven, die door gebrek aan bronnen, niet zijn ingevuld. Mogelijk zijn fouten gemaakt bij de duiding van personen.

De hier genoemde wielrenners uit de periode voor de Eerste Wereldoorlog, zijn de eerste voorgangers geweest voor andere met Zevenbergen verbonden renners, zoals Thijs van Oers (Langeweg), Tonny Barten en Martin Venix.

Graag houd ik me aanbevolen voor aanvullingen of correcties.

Bronnen

Voor dit artikel is gebruikgemaakt van de bronnen:

- B. de Heer. *Zevenbergen in oude ansichten*. Zaltbommel 1972
- databank met historische dagbladen, tijdschriften en boeken: www.delpher.nl
- databanken met genealogische gegevens, zoals: www.westbrabantarchief.nl
- databank met criminele vonnissen: www.BHIC.nl

Paul van Gool, 6 juli 2023, aangepast 3 maart 2025